

FICHE - BOMEN PLANTEN

Het aanplanten van bomen staat of valt met een goede voorbereiding. Niet enkel de inrichting van het plantgat is belangrijk, ook bij het bewaren en transporteren van plantgoed komt heel wat kijken. Volg daarom dit stappenplan voor een geslaagde aanplant!

Stap 1: Bomen transporteren

Het transport van bomen is een belangrijk aandachtspunt. Vaak loopt het in deze fase grondig mis waardoor de boom vroegtijdig afsterft. Ook tijdens het transport is bescherming nodig tegen uitdrogen en beschadiging.

Bij het transporteren van bomen met kluit vergt het laden en lossen van vooral grotere bomen extra aandacht. Hierbij bestaat het gevaar dat de bast van de boom afstroopt als de strop niet juist geplaatst is. De boom raakt hierdoor onherstelbaar beschadigd.

- **Laden en lossen van grote bomen met kluit:**

Deze kunnen op twee manieren geladen en gelost worden:

- **Met een laadband en strop**

Bij grote of kwetsbare bomen wordt een laadband gebruikt waarbij de boom gelicht wordt met behulp van een strop rond de kluit. De strop om de stam dient enkel als ondersteuning en om de boom in positie te houden. Het tillen van de boom gebeurt volledig aan de kluit. Zie erop toe dat de plaats waar de strop om de stam komt altijd met jute omwikkeld wordt en dat de strop niet onder spanning om de stam wordt gedraaid.

- **Met een kluihaak**

Meerstammige bomen (met een stamomtrek tot 30 centimeter per stam en/of een kluitdoorsnede tot 80 centimeter) worden geladen en gelost met een kluihaak. Deze haak wordt laag in de kluit gestoken, zodat de haak het gewicht van de boom draagt.

Te grote kluiten worden nooit met een kluihaak gelost. De draadkorf kan dan openscheuren of de stam kan beschadigd worden omdat de strop om de stam het volledige gewicht van de boom moet dragen.

Grotere meerstammige bomen kunnen enkel geladen en gelost worden met een strop om de kluit en meerdere stropen rond de achterste stammen. Een strop om slechts één stam levert beschadigingen aan de bast op.

- **Tips voor wie zelf bomen transporteert:**

- Laat bomen met kluit nooit vallen, maar zet ze altijd zachtjes neer.

- Dek tijdens het transport de kroon en kluit van de boom af met een afdekzeil. Zeker als het blad begint uit te lopen, is het afdekken van de kroon van cruciaal belang. Trek het zeil aan met een spanriem, zodat het goed op zijn plaats blijft zitten.

- Bij transport op een aanhangwagen leg je de bomen zo dat de kluiten naar het voertuig wijzen en de kroon over de laadklep van de aanhangwagen uitsteekt. Dit om te voorkomen dat de wind onder het zeil inblaast tijdens het rijden, waardoor de kluit snel uitdroogt. Ook voorkom je zo het breken van takken (of zelfs de stam).

- Pak de rand van de laadklep in met buisisolatie om schade aan de bast te voorkomen.

Je kan je bomen natuurlijk ook laten leveren door de kweker of het plantencentrum.

Stap 2: Bomen bewaren

Als je de bomen enkele dagen moet bewaren voor je ze gaat planten, zorg er dan voor dat ze niet uitdrogen.

- **Bewaren van bomen met kluit (meestal met jute rond) of in container**

Als je deze bomen één tot twee dagen bewaart, volstaat het om ze vorst- en windvrij in de schaduw te leggen. Sproei de kluiten nat en dek ze af met een afdekzeil.

Als je de bomen langere tijd bewaart, moet je ze inkuilen. Dit wil zeggen: de wortels volledig bedekken met aarde of zand, zodat ze beschermd zijn tegen wind, vorst en zon. Graaf hiervoor op voorhand een gat of een sleuf die breder is dan de wortels (circa 0,5 meter breed en 0,5 meter diep). Zet alle bomen naast elkaar in de sleuf en bedek de wortels met zand. Geef bij droog weer voldoende water.

Tip: dek tijdens het inkuilen de kluiten steeds af met een zeil. Let erop dat de zon niet op dit zeil kan schijnen, anders krijg je een soort serre-effect.

- **Bewaren van bomen met blote wortel**

Bomen met blote wortel mag je niet bewaren, maar moet je onmiddellijk inkuilen of planten. Dompel voor je de bomen inkuilt de wortels onder in een kuip water.

Stap 3: Plantgat inrichten

Maak het plantgat klaar vóór de boom geleverd wordt. Zo verlies je weinig tijd tijdens het planten en hebben de boomwortels minder kans om uit te drogen.

- **Grootte van het plantgat**

Een veel voorkomende fout is een boom te diep of te nauw planten. Als een boom te diep wordt geplaat, krijgen de wortels te weinig zuurstof, gaan ze rotten en sterft de boom ten slotte af. Is het plantgat te nauw, dan kan de wortelstructuur zich niet goed ontwikkelen om de boom te voorzien van de nodige voeding. In een te nauw plantgat is de boom ook slecht verankerd.

Het plantgat krijgt een breedte van driemaal de breedte van de blote wortel, kluit of container. De diepte is gelijk aan de hoogte van de kluit of container. Bij bomen die geleverd worden met blote wortel kijken we naar de wortelhals (de verdikking aan de basis van de stam waar de wortels beginnen). Hier wordt het plantgat even diep als de hoogte van de wortelhals.

Een te diep plantgat is vaak de oorzaak van nazakken en daardoor te diep planten. De bodem moet los zijn. Dieper graven dan de hoogte van de kluit is bij een goed voorbereide bodem niet nodig.

- **Plantgat inrichten**

Steek de wanden van het plantgat niet glad af. Laat je het plantgat machinaal graven? Zie er dan op toe dat er een tandenbak gebruikt wordt om dichtgesmeerde wanden te voorkomen. Bij leemgronden of natte bodems worden de wanden snel dichtgesmeerd, waardoor de nieuwe wortels niet in de bodem doordringen. Steek de wanden daarom altijd los met een spade. Anders bestaat de kans dat de wortels zich afbuigen op de wanden en er niet in doordringen. Hierdoor krijg je een bloempoteffect met onstabiele bomen tot gevolg.

Maak de bodem van het plantgat tot 10 centimeter diep goed los, zodat de wortels dieper kunnen reiken. Zo bevordert je ook het opstijgen van grondwater. Druk de losgemaakte laag op de bodem na het losmaken weer aan om nazakken van de grond en de boom te voorkomen.

Tip: blijf minstens 15 centimeter boven de hoogste grondwaterstand. Anders staan de wortels voortdurend in het water en zal de boom na een aantal jaren afsterven. Op plaatsen met een hoge grondwatertafel, moet je de soortkeuze van je boom daar aan aanpassen.

Stap 4: Boompalen plaatsen

Een pas geplante boom staat in het begin nog los in de grond. De wortels moeten nog groeien. Nieuwe wortels kunnen losscheuren als de boom beweegt of de grond aanzakt. Door de boom te bevestigen aan een boompaal, voorkom je dat hij omwaait of scheefgroeit. Een boompaal is alleen nodig zolang het wortelgestel onvoldoende ontwikkeld is om de boom in de bodem te verankeren. Dit is, afhankelijk van verschillende factoren, de eerste twee à drie groeiseizoenen het geval.

- **Aantal boompalen**

Hoeveel boompalen je gebruikt, hangt af van de situatie en de afmetingen van de boom ([zie technische fiche 'Boompalen'](#) op de website www.klimaatbomeninlimburg.be). Gebruik bij grotere bomen (vanaf een diameter van 20 centimeter), niet-gesnoeide kronen en op plaatsen met veel wind altijd drie boompalen.

- **Formaat en houtsoort van de boompalen**

De boompalen mogen maximum 120 centimeter boven het maaiveld uitsteken. Ongeveer een derde van de paal zit onder het maaiveld. Je gebruikt best palen met een lengte van ongeveer 180 centimeter en een diameter van 8 tot 12 centimeter.

Gebruik niet-verduurzaamde palen omdat deze slechts twee à drie jaar moeten meegaan. Als houtsoort zijn larix, douglas of fijnspar het meest geschikt. Als je de boompaal na drie jaar nog een andere functie wil geven gebruik je beter kastanje of robinia.

- **Boompalen plaatsen**

Plaats drie boompalen in driehoeksverband tegen de kluit van de boom in het plantgat en sla ze in de bodem. Zo veranker je de kluit. Als je werkt met een palenklopper of zware hamer, let dan op dat je de bast van de stam of de takken niet beschadigt.

Een boompaal staat minstens 30 centimeter in de vaste grond, onderaan in het plantgat. Plaats de palen nooit helemaal verticaal, maar een beetje schuin naar buiten.

Tip: verwijder een boompaal na drie jaar. Daarna heeft hij geen nut meer.

Stap 5: Bodem verbeteren

Voedselarme bodems zijn een terugkerend probleem. Verbeter de bodem daarom met humuscompost. Humuscompost benadert de optimale standplaats van bomen zoveel mogelijk (bosbodem) en vormt een ideaal groeimedium. Het verrijkt de biologische bodemactiviteit die ervoor zorgt dat er voedingsstoffen zijn voor de boom. Gebruik altijd 10 procent humuscompost. Dat wil zeggen: één deel humuscompost en negen delen teelaarde.

Meng humuscompost nooit met de grond voor het vullen van het plantgat. Het risico bestaat dat onvoldoende uitgerijpte compost in de bodem zal 'naverteren'. Dat is zeer slecht omdat ongerijpte compost de wortels kan verbranden, waardoor de bomen kunnen afsterven. Het volstaat om de compost in de bovenste 20 centimeter in te mengen. Een gezond bodemleven brengt de humus vanzelf dieper in de bodem.

Plant je bomen in verharding, gebruik dan een bodemverbeteraar die hiervoor bedoeld is, zoals bomengrond, bomenzand of bomengranulaat. Ook een organische bodemverbeteraar op basis van kokoschips is mogelijk. Deze wordt op voorhand klaargemaakt en kant-en-klaar geleverd.

Tip: investeer in een goede standplaats. Beter een kleine boom in een goed plantgat dan een grote dure boom ten koste van een goede plantgatvoorbereiding.

Stap 6: Boom planten

De beste periode om bomen te planten is van het moment dat de bladeren vallen in het najaar tot dat de knoppen weer uitlopen in het voorjaar.

Plant geen bomen in (zwaar) bevroren grond, als er sneeuw ligt, als er water in het plantgat staat of als de structuur van de bodem verdicht is.

Na de voorbereidende werken, zoals het graven van het plantgat, kan je de bomen laten leveren en starten met de plantwerken.

Tip: wil je een boom aanplanten in een nieuw aangelegd terrein? Wacht dan eerst een jaar alvorens de bomen te planten. De grond moet nog zakken en zich herstellen.

- **Bomen met kluit planten**

Nu kan je de boom in het plantgat plaatsen. Omwikkel de stam met jute en plaats de boom in het plantgat. Dit doe je met een strop aan kluit en stam of met een kluithaak (zie hoger). De bovenkant van de kluit komt 5 centimeter boven het maaiveld. Dit omdat de grond in het plantgat nog zakt, zeker bij zware bomen. De boom zakt mee en komt uiteindelijk lager te staan dan de planthoogte.

Je plant bomen beter iets te hoog dan te laag. Te laag geplante bomen lopen risico op zuurstofgebrek, waardoor de wortels gaan rotten en de boom afsterft. Te hoog planten is ook niet wenselijk. Te hoog geplante bomen drogen gemakkelijk uit, omdat de wortels uiteindelijk boven het maaiveld zullen uitsteken.

Staat de boom in het plantgat, verwijder dan de draad aan de bovenkant van de kluit (openplooiën). Verplaats de boom hierna niet meer.

Verwijder ook de grond boven de wortelhals, zodat de wortelhals gelijk komt met het maaiveld. Zorg ervoor dat de kluit niet uit elkaar valt. Je kan de draad en jute laten zitten. Maar weet wel dat er veel zuurstof uit de bodem gehaald wordt om deze materialen te laten vergaan. Het gevolg is dat de boom een lichte groeiachterstand krijgt.

- **Plantgat vullen**

Vul na het plaatsen van de boompalen het plantgat met een mengeling van schrale teelaarde en humuscompost (één deel humuscompost per negen delen teelaarde), bomengrond, bomenzand of bomengranulaat. Als je bomen met blote wortel plant, zorg er dan voor dat de aarde goed tussen de wortels zit. Schud de boom een paar keer op. Zo voorkom je luchtzakken die rotting veroorzaken.

Positioneer de wortelhals 5 centimeter boven het maaiveld. De grond en de boom zullen nog een beetje zakken.

Duw de aarde zachtjes aan zonder de kluit of wortels te beschadigen.

- **Afwerken**

Maak eens het plantgat gevuld is de boom met boombanden vast aan de boompalen. Bevestig de boombanden altijd in een 8-vorm, zodat de stam van de boom niet tegen de boompalen schuurt bij wind. Maak de boombanden met platte spijkers of schroeven vast aan de boompalen en gebruik hierbij rondellen.

Boombanden mogen absoluut niet van stevig en duurzaam materiaal gemaakt zijn. Zelfs biologisch afbreekbare boombanden zijn te duurzaam. Het is beter om rubber te gebruiken die na een drietal jaar begint te verslijten. Duurzaam materiaal heeft de neiging om heel snel in te groeien in de stam als je het zou vergeten. Minder duurzaam materiaal zal sneller scheuren, waardoor de kans op ingroeien veel kleiner is.

Stap 7: Bewateren

Veel (jonge) bomen, struiken en hagen in stedelijke omgevingen hebben last van droogte. Dit komt veelal door een verstoorde bodemstructuur en/of het nauwelijks doordringen van hemelwater. Hierdoor slaan jonge bomen slecht aan of verkeren in stress waardoor ze minder vitaal zijn en gevoeliger voor ziekte, plagen en afsterven.

Om de boom goed te kunnen begieten, maak je een aarden walletje (gietrand) rondom de boom op 50 centimeter van de stam. Geef de boom voldoende water tijdens het eerste groeiseizoen. Het is beter om een boom in droge perioden één keer per week veel water te geven (200 liter per boom = 20 emmers) dan elke dag twee emmers.

Wil je meer weten over bomen in tuinen? Lees dan het boek 'De juiste boom voor elke tuin' (Hermy, 2020) of kijk op de website www.klimaatbomeninlimburg.be.

Foto's: Kristof Odeur